

ІНВЕСТИЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ МАШИНОБУДІВНОГО ПІДПРИЄМСТВА

В умовах переходу до ринкової економіки українські промислові підприємства мають певні труднощі до втілення стратегії інноваційного розвитку. Розвиток економіки України на власній науково-технічній основі, можливість ґрунтувати виробництво на базі власних науково-дослідницьких розробок гальмується браком фінансових ресурсів, слабким державним фінансуванням НДДКР, незадовільним технічним рівнем виробничої бази промисловості.

Метою цієї роботи є розробка механізму інвестиційного забезпечення інноваційної діяльності промислового підприємства.

Питання інвестиційного забезпечення діяльності промислових підприємств широко висвітлюється в роботах українських та закордонних науковців, таких, як В.П. Семиноженко, В.М. Геєць, Б.Є. Кваснюк, С.М. Ілляшенко, Р.А. Фатхутдинов, І.О. Бланк, В.В. Ковальов та ін.

В умовах трансформаційної ринкової економіки України інноваційно-інвестиційна діяльність, основою якої є науково-технічний прогрес, перетворюється в головний фактор соціально-економічного розвитку та відіграє вирішальну роль в рішенні економічних, екологічних та соціальних завдань.

На практиці інноваційна активність промислових підприємств України зменшується (рис. 1).

Наведена на рис. 1 динаміка свідчить про скорочення ваги інноваційно активних підприємств в загальному обсязі промислових підприємств України.

Факторами, що перш за все перешкождали здійсненню інноваційної діяльності, були вартісні, а саме нестача власних коштів (80,1% підприємств, що обстежувалися), значні витрати на нововведення (55,5%), недостатня фінансова підтримка держави (53,7%), високий економічний ризик (41%), довгий термін окупності нововведень (38,7%), відсутність коштів у заказників (33,3%) [1, с. 191].

Особливості фінансування інноваційної діяльності українських підприємств в сучасних умовах знаходять відображення в основних тенденціях: значно знизилася частка інвестицій в основний капітал; скорочення інвестицій призвело до зменшення приросту основних фондів в промисловості та скорочення їх кількості.

Створення нового продукту як повного циклу інноваційного процесу потребує значних капіталовкладень. Більшість українських промислових підприємств не може займатися створенням інноваційної

Рисунок 1. Кількість підприємств, що впроваджує інновації, та їх питома вага в загальній кількості промислових підприємств [1, с. 224]

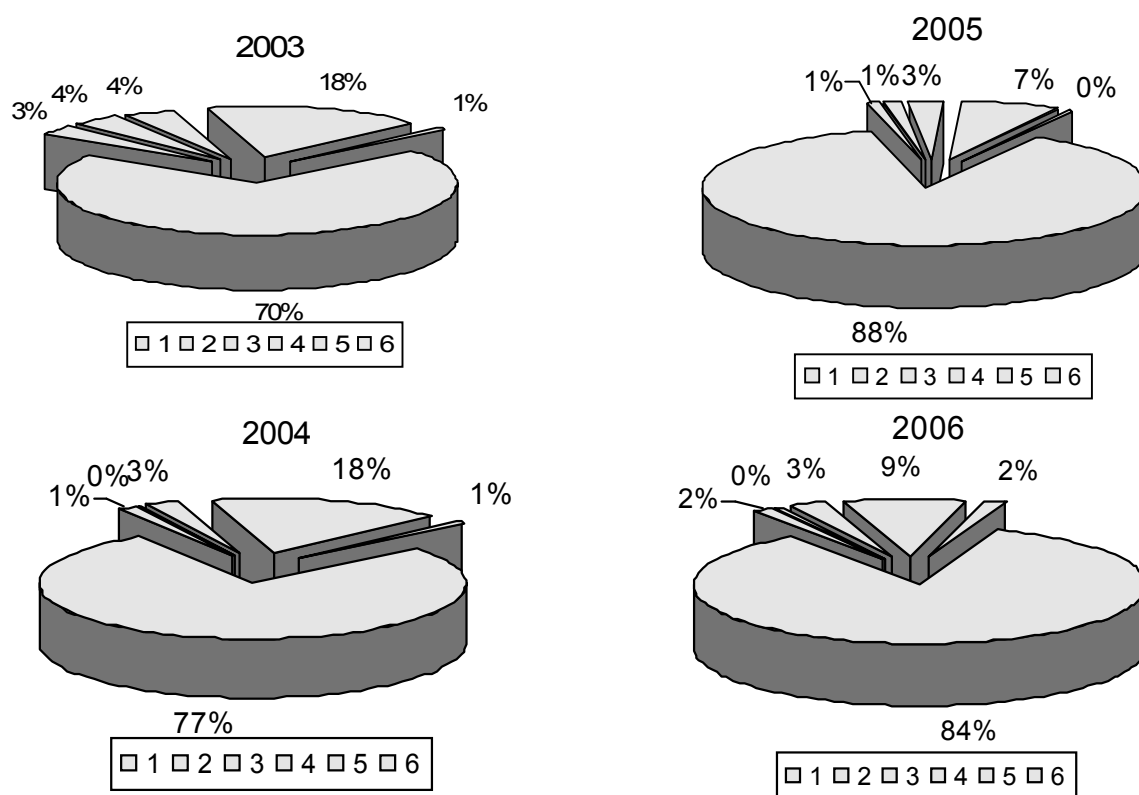

Рисунок 2. Розподіл загального обсягу фінансування інноваційної діяльності за джерелами, де 1 — власні кошти; 2 — кошти державного та місцевих бюджетів; 3 — кошти вітчизняних інвесторів; 4 — кошти іноземних інвесторів; 5 — кредити; 6 — кошти інших джерел [1, с. 216]

Таблиця 1

Динаміка показників, що характеризують машинобудівну галузь в Україні, % [2, с. 33]

№ п/п	Показники	Роки					
		2001	2002	2003	2004	2005	2006
1	Частка в загальному обсязі промислового виробництва	10,2	10,7	12,2	13,4	12,7	Дані відсутні
2	Частка в структурі експорту	13,9	13,6	14,3	15,5	13,1	14,1
3	Частка в структурі імпорту	19,8	20,8	23,5	24,9	26,5	28,9
4	Темпи росту виробництва	118,8	111,3	135,8	128,0	107,1	111,8
5	Темпи росту експорту	125,9	108,2	135,2	153,1	139,2	120,3
6	Темпи росту імпорту	123,3	143,7	151,9	135,2	132,2	136,2

продукції з причини проблем з фінансуванням. Основним джерелом фінансування інноваційної діяльності в Україні традиційно є власні кошти підприємства та, меншою мірою, кредити. Вага коштів вітчизняних та іноземних інвесторів, місцевих та державного бюджетів як джерела фінансування інноваційної діяльності замала та продовжує скорочуватися (рис. 2). Станом на 2006 р. інноваційна діяльність українських підприємств була профінансована в розмірі 6159950,4 тис. грн., з яких власні кошти підприємств склали 5211354,0 тис. грн. Практика кредитування

інновацій широко не розповсюджена з причини високих відсоткових ставок за кредитами та невігідних умов повернення коштів підприємствами.

Машинобудування для будь-якої держави постає стратегічно важливою галуззю. Стан цієї галузі визначає рівень виробництва в країні, незалежність від іноземних виробників, конкурентоспроможність вітчизняної продукції на внутрішньому та зовнішньому ринках, рівень розвитку решти галузей промисловості. Питанням створення сприятливого клімату для організації інноваційного процесу в цій галузі повин-

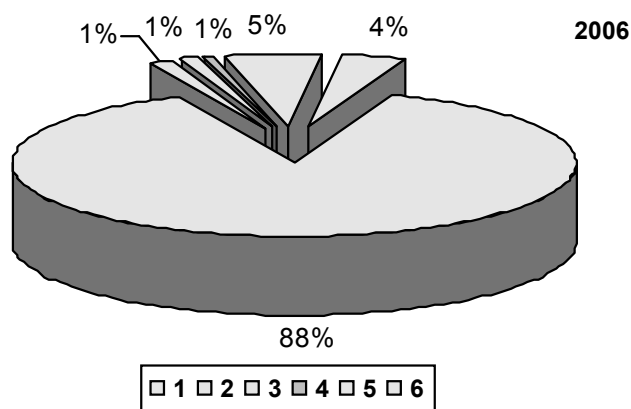

Рисунок 3. Структура фінансування галузі машинобудування за джерелами, де 1 — власні кошти; 2 — кошти державного та місцевих бюджетів; 3 — кошти вітчизняних інвесторів; 4 — кошти іноземних інвесторів; 5 — кредити; 6 — кошти інших джерел (розраховано автором за даними [1]).

на приділятися першочергова увага. Основні показники, що характеризують динаміку розвитку машинобудівної галузі України останніх років, представлено в табл. 1.

Стан машинобудівної галузі в Україні за 2006 р. характеризується такими показниками (розраховано автором за даними [1]):

— усього на інноваційну діяльність витрачено 2137083,1 тис. грн. (35% від суми витрат в цілому у промисловості);

— сума витрат на продуктивні інновації склала 1459872,7 тис. грн., на процесові — 677210,4 тис. грн.;

— вага машинобудівних підприємств, що реалізують більше 50% інноваційної продукції, складає до 50% від їх загальної кількості;

— 157 машинобудівних підприємств реалізували інноваційну продукцію за межі України на суму 3367038,1 тис. грн. або 38,4% від загального обсягу реалізованої інноваційної продукції в галузі.

Фінансування машинобудівної галузі в 2006 р. було проведено на суму 2137083,1 тис. грн. Структура розподілу коштів наведена на рис. 3.

У структурі фінансування найбільшу питому вагу мають власні кошти. Серед власних джерел фінансування інвестицій головну роль виконує прибуток, що залишається в розпорядженні підприємств після сплати податків, та амортизаційні відрахування. Практика застосування амортизаційних відрахувань як основного джерела оновлення основних фондів підприємства досить дискусійна з погляду довгострокової ефективності, бо після внесення змін до Закону України «Про

оподаткування прибутку підприємств» (від 22.05.97 р.) в Україні спостерігається стійка тенденція до зростання ступеня зносу основних фондів. Так, у 1990 р. ступінь зносу основних фондів складав 36,5%, у 1998 р. — 40,4%, а в 2004 р. практично досяг половини їх вартості [3, с. 32].

Нарахування прискореної амортизації на залишкову вартість основних фондів без здійснення значних інвестицій в їх оновлення поступово зменшує обсяг амортизації в подальші роки.

У машинобудівній галузі амортизаційна політика формує ряд негативних тенденцій, а саме:

— відсутні стимули для впровадження наукових розробок;

— відбувається збільшення витрат на капітальний ремонт обладнання, а не на оновлення основних виробничих фондів;

— заходи щодо поширення виробництва ґрунтуються на основі інтенсифікації виробництва, не допускаючи якісну переорієнтацію виробничого процесу.

Ці тенденції є вкрай негативними з погляду забезпечення довгострокової конкурентоспроможності машинобудівної галузі.

У цих умовах застосування в машинобудівній галузі інвестиційного лізингу як джерела фінансування інноваційної діяльності стає найперспективнішою формою залучення позикових коштів.

У більшості випадків лізинг трактується як довгострокова оренда машин, обладнання, транспортних засобів та споруд виробничого призначення. Тобто мова йде про передачу господарського майна в тимчасове користування на умовах визначеного терміну, поверненості та платності, або отриманні в виробниче користування майна, яке не є власністю користувача.

Лізинг виконує декілька народногосподарських функцій. Він є:

— формою забезпечення вкладень в основні фонди, доповнюючи традиційні канали фінансування;

— прогресивним методом матеріально-технічного забезпечення виробництва;

— способом збуту машин та обладнання, а також інструментом активного маркетингу.

Таким чином, лізинг можна розглядати як особливий вид інвестиційної діяльності, який міститься в наданні лізингодавцем лізингоотримувачу на певний термін та за визначену плату предметів лізингу відповідно до діючого законодавства. При цьому право власності на надані предмети лізингу залишається в лізингодавця на термін дії договору.

Лізингова діяльність є, по суті, пільговою галуззю інвестиційної діяльності. Це відбувається тому, що держава, змінюючи розміри податків, строки аморти-

зації, впроваджуючи певні пільги, стимулює отримання приватних інвестицій в ті чи інші галузі виробництва, що, у свою чергу, сприяє поживленню інвестиційного процесу і швидкому розвитку цих галузей, і внаслідок, підвищенню рівня добробуту суспільства в цілому.

Застосування фінансового лізингу дозволяє підприємству-лізингоотримувачу користуватися потрібним йому майном без одночасної мобілізації на ці цілі власних коштів або банківського кредиту. Звільнення лізингоотримувача від одночасної повної оплати вартості майна вигідно відрізняє лізинг від звичайної купівлі-продажу та в ряді випадків розглядається як її альтернатива.

Для лізингоотримувача переваги лізингу такі [4, с. 40]:

— лізингоотримувач звільняється від повної одночасної виплати майна, отримує в користування техніку та обладнання з відстрочкою платежів;

— придбати майно на умовах лізингу простіше, ніж використовувати кредит на його використання, бо лізингове майно саме є заставою;

— почати виробництво можна за умови наявності 1/3 потрібних коштів або згорнути виробництво продукції, що не має попиту, з поверненням обладнання його власнику (лізингодавцю);

— лізингоотримувач отримує можливість використовувати більше виробничих потужностей, ніж при купівлі того ж активу, бо тимчасово вивільнені кошти лізингоотримувач може використовувати на інші цілі;

— лізингові платежі відносяться на собівартість продукції;

— лізинг не збільшує борг в балансі лізингоотримувача, що дає можливість отримати додаткові позикові кошти.

При здійсненні фінансового лізингу вартість майна повертається лізингодавцю за час дії договору лізингу (що передбачає збігання терміну повної амортизації майна та терміну договору лізингу). Він передбачає впродовж своєї дії виплату лізингових платежів, які покривають повну вартість амортизації обладнання або більшу її частину, додаткові витрати та дохід лізингодавця. Фінансовий лізинг передбачає передачу права власності на майно лізингодавцю після закінчення строку лізингової угоди.

Механізм розрахунку додаткового прибутку, отриманого машинобудівним підприємством в результаті такої угоди, носить досить складний характер через необхідність врахування великої кількості вхідних даних. Для того, щоб розрахувати економічний ефект від такої операції, необхідно знати кількість обладнання, яке підлягає відновленню, суму доходу за роками експлуатації відновлюваного обладнання, експлуа-

таційні витрати за роками, величину лізингових платежів, термін дії лізингової угоди, потрібну норму доходності вкладень, термін окупності проекту.

Визначення перелічених показників проводиться поетапно на прикладі даних звітності ЗАТ «Горлівський машинобудівник» за 2006 рік.

1. Визначення кількості обладнання, що підлягає відновленню.

Відновлення операційних необоротних активів підприємства може здійснюватися на простій або поширеній основі, відображуючи процес простого або поширеного відтворення.

Просте відтворення основних виробничих фондів (ОВФ) здійснюється за фізичним та моральним зносом в межах суми накопиченої амортизації.

Поширене відтворення обладнання (ОВА) здійснюється з урахуванням необхідності формування нових їх видів не тільки за рахунок суми накопиченої амортизації, але й за рахунок інших фінансових джерел (прибутку, довгострокових фінансових кредитів та ін.).

Для машинобудівних підприємств доцільно враховувати необхідний обсяг відновлення ОВА в процесі їх поширеного відновлення.

Розрахунок проводиться за формулою 1 [5].

$$ОВА_{\text{пош}} = ЗП_{\text{ОВА}} - ФН_{\text{ОВА}} + ВВ_{\text{Ф,М}}, \quad (1)$$

де $ОВА_{\text{пош}}$ — необхідний обсяг відновлення ОВА підприємства в процесі поширеного відновлення;

$ЗП_{\text{ОВА}}$ — загальна потреба підприємства в ОВА в наступному періоді;

$ФН_{\text{ОВА}}$ — фактична наявність ОВА, що використовуються на початок періоду;

$ВВ_{\text{Ф,М}}$ — вартість ОВА, що вибуває в наступному періоді у зв'язку з фізичним та моральним зносом.

Перш, ніж розраховувати потрібну кількість обладнання, що відновлюється, необхідно провести розрахунок загальної потреби підприємства в ОВА в майбутньому періоді. Оптимізація їх кількості здійснюється з врахуванням передбачених на підприємстві можливих резервів підвищення продуктивності обладнання в майбутньому періоді. До числа основних з таких резервів належать: підвищення продуктивності використання ОВА в часі (за рахунок приросту коефіцієнтів змінності та безперервності їх роботи) та підвищення продуктивності використання ОВА за потужністю (за рахунок росту продуктивності окремих їх видів в межах передбачуваної технічної потужності).

Для ЗАТ «Горлівський машинобудівник» в результаті впровадження нового обладнання планується:

— скорочення кількості цілодобових та внутрішньо-зміських простоїв на 70%;

— підвищення коефіцієнта змінності до 0,55;

— приріст коефіцієнта використання ОВА по часу на 0,25;

— приріст коефіцієнта використання ОВА за потужністю на 0,3;

— підвищення темпу приросту обсягу реалізації продукції на 0,15.

Розрахункова формула має вигляд [7]:

$$\text{ЗПА}_{\text{ОВА}} = (\text{ОВА}_{\text{к}} - \text{ОВА}_{\text{нп}}) \cdot (1 + \Delta\text{КВ}_{\text{ч}}) \cdot (1 + \Delta\text{КВ}_{\text{п}}) \cdot (1 + \Delta\text{ОР}_{\text{п}}) \quad (2)$$

де $\text{ЗПА}_{\text{ОВА}}$ — загальна потреба підприємства в ОВА в наступному періоді;

$\text{ОВА}_{\text{к}}$ — вартість ОВА на кінець звітного періоду, яке використовується підприємством;

$\text{ОВА}_{\text{нп}}$ — вартість ОВА на кінець звітного періоду, яке не використовується;

$\Delta\text{КВ}_{\text{ч}}$ — збільшення за планом коефіцієнту використання ОВА по часу;

$\Delta\text{КВ}_{\text{п}}$ — збільшення за планом коефіцієнта використання ОВА за потужністю;

$\Delta\text{ОР}_{\text{п}}$ — темп приросту за планом обсягу реалізації продукції.

Для ЗАТ «Горлівський машинобудівник»:

$$\begin{aligned} \text{ЗПА}_{\text{ОВА}} &= 77597,7 \cdot (1 + 0,25) \cdot (1 + 0,3) \cdot (1 + 0,15) = \\ &= 145010,7 \text{ тис. грн.} \end{aligned}$$

Знаючи загальну потребу підприємства в обладнанні в майбутньому періоді, проведемо розрахунок необхідного обсягу відновлення ОВА в процесі їх поширеного відтворення.

$$\begin{aligned} \text{ОВА}_{\text{пош}} &= 145010,7 - 77597,7 + 501,8 = \\ &= 67914,8 \text{ тис. грн.} \end{aligned}$$

Розраховане значення в цьому випадку дорівнює сумі позики на придбання обладнання.

2. На другому етапі необхідно розрахувати графік повернення кредиту лізингоотримувача лізингодавцю.

У цьому випадку:

— термін кредиту буде складати 25 років як період повної амортизації обладнання;

— величина кредиту складає 67914,8 тис. грн.;

— відсотковий платіж за користування кредитом

— 10% річних, що й складає доход лізингодавця;

— виплати здійснюються 1 раз на рік;

— сума річної виплати 1100000 грн. плюс відсоток.

З погляду лізингоотримувача, виплату боргу краще здійснювати методом «повітряна куля» [6]. Сутність цього методу полягає в тому, що основну суму кредиту виплачують впродовж всього строку кредиту. Однак порядок гасіння такий, щодо закінчення строку від суми кредиту залишається достатньо велика частина, яка підлягає виплаті. Якщо виходити з концепції вартості грошей в часі, то значний залишок на кінець періоду погашення буде відносно невеликим порівняно з меншими витратами в початку.

Виходячи з наведених умов, графік повернення довгострокового кредиту ЗАТ «Горлівський машинобудівник» представлено в табл. 2.

У цій таблиці колонка «річна виплата» відповідає сумі лізингових платежів на кожен рік.

3 етап. Середню величину суми доходу від інвестицій можна визначити як суму доходу за останній (звітний) рік і суми резервів підвищення прибутку, отримуваних внаслідок впровадження нової техніки.

Основний напрямок пошуків резервів в цьому випадку — резерви росту продуктивності праці.

Досягти зростання продуктивності можна за таких чинників:

— збільшення випуску продукції за рахунок більш повного використання потужності підприємства, бо при нарощуванні обсягів виробництва збільшується тільки змінна частина витрат робочого часу, а постійна залишається без змін. У результаті витрати часу на випуск одиниці продукції зменшуються.

— скорочення витрат праці на її виробництво, підвищення якості продукції, упровадження комплексної механізації та автоматизації виробництва, більш сучасної техніки та технології виробництва, скорочення витрат робочого часу за рахунок поліпшення організації виробництва, матеріально-технічного забезпечення та ін.

При цьому можливі такі варіанти співвідношення зміни випуску продукції та витрат праці, які повинні враховуватися при виборі управлінської стратегії із забезпечення росту продуктивності праці за існуючих в цей момент економічних умов:

— відбувається збільшення обсягу випуску продукції при зменшенні витрат на її виробництво;

— обсяг продукції зростає швидше, ніж витрати праці;

— обсяг продукції залишається незмінним при зменшенні витрат праці;

— обсяг продукції зменшується більш повільними темпами, ніж витрати праці.

Незалежно від обраного варіанта стратегічної політики резерви збільшення середньогодинної виробітки визначаються таким чином (3) [5]:

Таблиця 2

Графік повернення довгострокової позики лізингоотримувачем ЗАТ «Горлівський машинобудівник», тис. грн.

Рік	Початковий баланс позики	Погашення позики	Відсотки	Річна виплата	Кінцевий баланс позики
1	67914,8	1100	6791,48	7891,48	66814,8
2	66814,8	1100	6681,48	7781,48	65714,8
3	65714,8	1100	6571,48	7671,48	64614,8
4	64614,8	1100	6461,48	7561,48	63514,8
5	63514,8	1100	6351,48	7451,48	62414,8
6	62414,8	1100	6241,48	7341,48	61314,8
7	61314,8	1100	6131,48	7231,48	60214,8
8	60214,8	1100	6021,48	7121,48	59114,8
9	59114,8	1100	5911,48	7011,48	58014,8
10	58014,8	1100	5801,48	6901,48	56914,8
11	57914,8	1100	5791,48	6791,48	55814,8
12	56814,8	1100	5681,48	6681,48	54714,8
13	55714,8	1100	5571,48	6571,48	53614,8
14	54614,8	1100	5461,48	6461,48	52514,8
15	53514,8	1100	5351,48	6351,48	51414,8
16	52414,8	1100	5241,48	6241,48	50314,8
17	50314,8	1100	5031,48	6131,48	49214,8
18	49214,8	1100	4921,48	6021,48	48114,8
19	48114,8	1100	4811,48	5911,48	47014,8
20	47014,8	1100	4701,48	5801,48	45914,8
21	45914,8	1100	4591,48	5691,48	44814,8
22	44814,8	1100	4481,48	5581,48	43714,8
23	43714,8	1100	4371,48	5471,48	42614,8
24	42614,8	1100	4261,48	5361,48	41514,8
25	41514,8	1100	4151,48	45666,28	-

$$P_{зб} GB = GB_{м} - GB_{ф} = \frac{ВП_{ф} + P_{зб} ВП}{T_{ф} - P_{зм} T + T_{д}} - \frac{ВП_{ф}}{T_{ф}} \quad (3)$$

де $P_{зб} GB$ — резерв збільшення середньогодинної виробітки;

$GB_{м,ф}$ — відповідно можливий та фактичний рівень середньогодинної виробітки;

$P_{зб} ВП$ — резерв збільшення випуску продукції за рахунок впровадження заходів НТП;

$ВП_{ф}$ — фактична величина випуску продукції;

$T_{ф}$ — фактичні витрати робочого часу на випуск фактичного обсягу продукції;

$P_{зм} T$ — резерв скорочення робочого часу;

$T_{д}$ — додаткові витрати часу, пов'язані з збільшенням випуску продукції.

За даними звітності і виробничих планів проводиться розрахунок величини резерву збільшення середнього динної виробітки ЗАТ «Горлівський машинобудівник».

$$P_{зб} GB = \frac{47966300 + 7194945}{1195917 - 409153 + 2668390} = \frac{55161245}{3455154} = 15,96 \text{ грн.}$$

Для того, щоб знайти величину резерву виробітки за рік у підприємстві, необхідно провести розрахунок за формулою 4 [5].

$$PPB = P_{зб} GB \cdot OZ_{ф} \cdot T_{зм} \cdot K_{зм} \cdot 365 \quad (4)$$

де PPB — сума резерву річної виробітки у підприємстві;

$OZ_{ф}$ — фактична наявність обладнання;

$T_{зм}$ — середня тривалість зміни;

$K_{зм}$ — коефіцієнт змінності роботи обладнання.

$$PPB = 15,96 \cdot 1127,03 \cdot 8 \cdot 0,55 \cdot 250 = 19786138,86 \text{ грн.}$$

У цьому випадку отримана величина резерву річної виробітки на заводі плюс валовий прибуток підприємства за останній рік буде складати величину доходу від інвестицій, тобто величина отриманого доходу за роками буде складати (5):

$$D_{инв} = PPB + ВП, \quad (5)$$

де $D_{инв}$ — дохід від впровадження лізингу на підприємстві;

$ВП$ — валовий прибуток підприємства за звітний період.

$$D_{инв} = 19786138,68 + 1373100 = 21159238,38 \text{ грн.}$$

Величина $D_{инв}$ утворює вхідний (тобто прибутковий) потік. Для того, щоб вона була достовірною, її необхідно скоректувати на вихідний потік. Вихідний потік у цьому випадку — це обов'язкові відрахування та платежі. За прогнозами вони будуть складати 25% від доходу від впровадження лізингу на підприємстві та розраховуються за такою формулою (6):

$$B_{инв} = D_{инв} \cdot 25\%, \quad (6)$$

де $B_{инв}$ — величина відрахувань з доходів, отриманих унаслідок впровадження фінансового лізингу.

$$B_{инв} = 21159238,38 \cdot 0,25 = 5289809,67 \text{ грн.}$$

Чистий річний грошовий потік, отримуваний підприємством внаслідок впровадження фінансового лізингу, буде розраховуватись як різниця доходів та витрат підприємства (7):

$$ЧГП = D_{инв} - B_{инв}, \quad (7)$$

де $ЧГП$ — чистий річний грошовий потік підприємства.

$$ЧГП = 21159938,8 - 5289809,67 = 15869429,01 \text{ грн.}$$

Таку суму чистого прибутку підприємство буде отримувати щорічно внаслідок впровадження фінансового лізингу.

4. На четвертому етапі необхідно визначити внутрішню норму прибутковості (IRR).

IRR — це таке значення показника дисконту, при якому сучасне значення інвестицій дорівнює сучасному значенню потоків грошових коштів за рахунок інвестицій, або значення показника дисконту, при якому забезпечується нульове значення чистого сучасного значення інвестиційних вкладень. Це «бар'єрний» показник, який показує, якою повинна бути «потужність» проекту, щоб забезпечити необхідне повернення та віддачу грошей [6].

Визначення величини IRR проводиться за такими етапами:

1. Знаходиться відношення потрібного значення інвестиції до щорічного притоку грошей, який генерується впродовж 25 років, яке буде збігатися з множителем поки що невідомого коефіцієнта дисконтування:

$$k = \frac{67914800}{15869429,01} = 4,28$$

2. За допомогою фінансових таблиць визначення сучасного значення аннуїтета впродовж n періодів знаходимо для $n = 25$ рокам:

$$r = 24\% \rightarrow k = 4,1474$$

$$r = 22\% \rightarrow k = 4,5139$$

Тобто значення IRR для цього проекту знаходиться між 24% та 22%.

3. Використовуючи лінійну інтерполяцію, знаходимо:

$$IRR = 22\% + \frac{4,5139 - 4,28}{4,5139 - 4,1474} \cdot 2\% = 23,28\%$$

Таким чином, використання ставки дисконту 23,28%, яка є внутрішньою нормою прибутковості, забезпечить підприємству нульове значення чистого приведенного прибутку.

5. На останньому етапі необхідно визначити величину економічного ефекту від впровадження фінансового лізингу. З цієї метою закордонні спеціалісти рекомендують використовувати метод чистого сучасного значення (NPV).

NPV-метод дозволяє оцінити, чи в змозі грошові потоки, що генеруються інвестиційним проектом, покрити витрати (інвестиційні та експлуатаційні) у проекті.

Метод базується на використанні поняття чистого сучасного значення вартості.

Термін «чистий» визначає, що кожна сума грошей визначається як алгебраїчна сума вхідних (позитивних) та вихідних (від'ємних) грошових потоків.

Таблиця 3

Розрахунок NPV для ЗАТ «Горлівський машинобудівник» при впровадженні фінансового лізингу

Показник	Роки	Сума грошей, тис. грн.	Множитель дисконтування	Сучасне значення тис. грн.
Інвестиція	1	(7891,48)	0,9091	7174,14
	2	(7781,48)	0,8264	6430,62
	3	(7671,48)	0,7513	5763,58
	4	(7561,48)	0,683	5164,49
	5	(7451,48)	0,6209	4626,62
	6	(7341,48)	0,5645	4144,27
	7	(7231,48)	0,5132	3711,19
	8	(7121,48)	0,4665	3322,17
	9	(7011,48)	0,4241	2973,57
	10	(6901,48)	0,3855	2660,52
	11	(6791,48)	0,3505	2380,43
	12	(6681,48)	0,3186	2128,72
	13	(6571,48)	0,2897	1903,76
	14	(6461,48)	0,2633	1701,31
	15	(6351,48)	0,2394	1523,54
	16	(6241,48)	0,2176	1358,15
	17	(6131,48)	0,1978	1212,81
	18	(6021,48)	0,1799	1083,24
	19	(5911,48)	0,1635	955,53
	20	(5801,48)	0,1486	862,1
	21	(5691,48)	0,1351	768,92
	22	(5581,48)	0,1228	685,41
	23	(5471,48)	0,1117	611,16
	24	(5361,48)	0,1015	544,19
Річний приток	25	(45614,48)	0,0923	4216
	1-25	158694,3	9,0770	1440468,07
NPV				805241,94

Типові вхідні потоки:

- додатковий обсяг продажів та збільшення ціни товару;
- зменшення валових витрат (зменшення собівартості товару);
- остаточне значення вартості обладнання в кінці останнього року інвестиційного проекту;
- вивільнення оборотних коштів в кінці останнього року інвестиційного проекту.

Для ЗАТ «Горлівський машинобудівник» розрахунок вхідного потоку було проведено на третьому етапі в цьому розділі.

Типові вихідні потоки:

- сума інвестицій;
- збільшення потреби в оборотних коштах в перші роки інвестиційного проекту;
- ремонт та технічне обслуговування обладнання;
- додаткові невиробничі витрати.

Вихідні потоки було розраховано на 2 і 3 етапах даного розділу.

При визначенні величини чистого грошового потоку доцільно взяти 10% множитель дисконтування.

Розрахунок чистого сучасного значення проведено в таблиці 3.

У ході розробки механізму інвестиційного забезпечення інноваційної діяльності ЗАТ «Горлівський машинобудівник» було отримано такі висновки:

1. Основою ефективного використання головних виробничих фондів підприємства є їх задовільний технічний стан. З огляду на це, механізм управління ефективним використанням основних виробничих фондів промислового підприємства повинен включати етапи аналізу технічного стану основних виробничих фондів; визначення кількості обладнання, що підлягає відновленню; вибір засобів фінансування відтворення потрібної кількості ОВФ; розрахунок економічного ефекту від впроваджених заходів.

2. Для фінансування відновлення ОВФ для ЗАТ «Горлівський машинобудівник» було обрано систему фінансового лізингу. Слідування загальним методичним рекомендаціям, наданим в цій роботі, дозволить підприємству правильно організувати систему лізингових відносин в своїй практиці, що зможе знизити ризики неплатежів, зриву доставок, недотримання договірних зобов'язань, тобто застрахує підприємство від можливих фінансових втрат.

3. При впровадженні лізингових заходів для ЗАТ «Горлівський машинобудівник»:

— по-перше, отримується прибуток у сумі 805241,94 тис. грн. з урахуванням виплати кредиту, відсотків. Отримана сума є так званим «запасом міцності», який повинний компенсувати можливу помилку у прогнозуванні грошових потоків;

— по-друге, через те, що $NPV > 0$, підвищується цінність компанії, зростають масштаби виробництва, підсилюється її ринкова стійкість;

— по-третє, на новому обладнанні можливе налагодження випуску нової конкурентоспроможної продукції, що в перспективі призведе до отримання додаткової величини прибутку та завоювання нових ринків збуту.

4. Запропоновану методику доцільно використовувати для оцінки ефективності лізингових операцій на промислових підприємствах. Вона дозволяє оцінити проект з урахуванням багатьох чинників, що впливають на виробництво, та дати достовірну оцінку результату. Її основними недоліками можна назвати трудомісткість розрахунків та складність прогнозування.

Напрямок подальших досліджень — розробка системи оцінювання інвестиційної привабливості машинобудівних підприємств.

Література

1. **Наукова** та інноваційна діяльність в Україні : статистичний збірник за 2006 рік / УкраїнаДержкомстат. — К. : Інформаційно-видавничий центр Держкомстату України, 2007. — 350 с. 2. **Касич А. О.** Стратегічні орієнтири інноваційного розвитку машинобудування України / А. О. Касич // Актуальні проблеми економіки, 2007. — №7 (73). — С. 32—40. 3. **Єфименко Н. А.** Вплив амортизаційної політики України

на процеси відновлення основних фондів машинобудування як виду економічної діяльності / Н. А. Єфименко // Інвестиції: практика та досвід, 2007. — №19. — С. 31—36. 4. **Красева Т. А.** Основы лизинга / Т. А. Красева. — Ростов на Дону : Феникс, 2003. — 224 с. 5. **Савицкая Г. В.** Анализ хозяйственной деятельности предприятия : 4-е изд., перераб. и доп. / Г. В. Савицкая. — Минск : ООО «Новое знание», 2000. — 688 с. 6. **Волков И. М.** Проектный анализ : учебник для вузов / И. М. Волков, М. В. Грачева. — М. : Банки и биржи, ЮНИТИ, 1998. — 423 с.

Курган О. Г. Інвестиційне забезпечення інноваційного розвитку машинобудівного підприємства

У статті розглянуті питання фінансування інноваційної діяльності промислових підприємств. Запропоновано методику фінансування інноваційної діяльності машинобудівного підприємства за рахунок впровадження лізингу.

Ключові слова: інноваційна діяльність, інвестиції, машинобудівне підприємство, лізинг, лізингові платежі, економічний ефект.

Курган О. Г. Инвестиционное обеспечение инновационного развития машиностроительного предприятия

В статье рассматриваются вопросы финансирования инновационной деятельности промышленных предприятий. Предложено методику финансирования инновационной деятельности машиностроительного предприятия за счет внедрения лизинга.

Ключевые слова: инновационная деятельность, инвестиции, машиностроительное предприятие, лизинг, лизинговые платежи, экономический эффект.

Kurgan O. Investment of innovative development of machinebuilding enterprise

The questions of financing of innovative activity of industrial enterprises are examined in the article. The method of financing of innovative activity of machinebuilding enterprise is offered due to introduction of leasing.

Key words: innovative activity, investments, machine-building enterprise, leasing, leasings payments, economic effect.